Interjú Ton Golsteinnel,

a hollandiai Zwolle város börtönének igazgatójával

Az interjú 2001. november 13-án, Pilisszentkereszten, a magyar-holland büntetés-végrehajtási szakemberek konferenciáján készült. Az interjún jelen volt még Jenei Erzsébet, a holland delegáció tagja, aki a tolmácsolást végezte a holland fél kérésére.

– Jelenleg milyenek az állapotok a Hollandia börtöneiben?

– Nálunk kint Hollandiában mindenkinek megvan a saját zárkája. Ez az állapot annyival nehezebb, hogy soha nem lehet tudni elegendő-e zárkák száma. Naponta változik, hogy hányan vannak börtönben.

– Mitől változik ez?

– Ez attól is függ, hogy a rendőrség milyen akciókat indít. Ha ezeken az akciókon elfognak többeket, akkor már is probléma, hogyan helyezzük el őket.

– Nincsenek üres zárkáik?

– Nem, nincsenek. A zárkák kihasználtsága 100%-os. De az az igazság, hogy most, jelenleg pl. a hölgyek számára van kevesebb zárka a befogadáshoz. Ha pl. nőket hoznának hozzánk befogadásra, nekem jogom van azt mondani, hogy megtelt a börtön, befogadni nem tudunk többet, vigyék őket más intézménybe. Ez a különbség a holland és a magyar börtön viszonyok között, hogy Magyarországon nem mondhatják, hogy nem fogadnak be többet, mint amennyi befér.

– Megtudhatnánk, hogy Zwolle merre van Hollandiában?

– Nem tudom mennyire ismeri Hollandiát. Zwolle Amersfoort közelében van.

– A reszocializáció során hogyan vezetik vissza a normális élethe a fogva tartottat? Milyen programokkal készítik fel őket, hogy amikor letelik a büntetés és kilépnek a civil élethe meg tudják állni a helyüket, hogy ne kerüljenek vissza a börtönbe?

– A fogva tartottaknak lehetősége van a tanulásra, minden téren és minden iskola típusban. Bármilyen szakképzettséget megszerezhetnek, még akár ügyvéd is lehet abból, aki ezt

akarja. Ezen kívül felkészítik és megtanítják az elítélteknek, hogy mit lehet és mit nem a szabad életben, hogy a környezetük elfogadja őket. Szabadlábra kerülésükkor el tudnak helyezkedni a börtönben megszerzett szakképesítéssel. Pl. A zwollei börtönben voltak olyan hölgyek, akik lánghegesztő szakképesítést szereztek. Véleményem szerint a hölgyek jobban dolgoznak, mivel pontosabbak és türelmesebbek, mint a férfiak.

– Követnek-e öngyilkosságot a holland börtönökben? Ha igen akkor mi annak az oka?

– Előfordul azoknál, akik úgy érzik, nincs kiút ebből az életből. Kb. 13000 elítélt van Hollandiában, a múlt évben 5-en követtek el öngyilkosságot.

– Csak közbevetőleg szeretném megkérdezni: van-e Önöknél pl. magyar elítélt?

– Ez tényleg véletlen, de egy magyar hölgy van nálunk. Ez számomra egy könnyebbség, mert tolmácsolna, ha esetleg magyar elítélttel kerülnénk kapcsolatba.

– Milyen a személyi állomány kiképzése Hollandiában? Milyen iskolai végzettség kell és milyen feltételeknek megfelelni, hogy valakiből felügyelő lehessen? Mekkora a személyi állomány életkora?

– Az őröknél az átlag életkor 23 év. Hogy valakiből őr lehessen elegendő pl. egy szakmunkás bizonyítvány. Nem kerülhetett összeütközésbe a törvénnyel, tehát a büntetlen előélet kötelező. Felvételkor azonnal elküldjük iskolába. Az őrök és a nevelők más kiképzést kapnak. A biztonsági őrök kiképzése 8 hét, a nevelőké 2 héttel hosszabb.

– Milyen a társadalom általi elismertsége ennek a foglalkozásnak, milyen az anyagi elismerés, lehet-e életet alapítani erre a foglalkozásra? Milyen a fluktuáció a személyi állománynál?

– A társadalmi elismertséggel nincs gond, de jelenleg nehéz az állományba új tagokat felvenni, mivel több országosan a munkaalkalom, mint a munkát kereső. Ha viszont a helyzet valamilyen okból rosszabbra fordul, rögtön több a jelentkező, mivel ez az állás állandó és biztos. Függ a jelentkezők létszámának nagysága attól is, hogy az ország, mely részén van a büntetésvégrehajtási intézmény. Pl. ha az ország egyik régiójában kevesebb a munkalehetőség, akkor könnyebben tudunk felvenni új tagokat.

– Megtudhatnánk-e – bár tudjuk, hogy ez nem publikus – hogy mennyit keres egy biztonsági őr Önöknél?

– Kb. 3000 gulden (holland forint) havonta, de ebben benne van a hétvégi és egyéb ügyeleti díj is.

– Ez szép pénz.

– Igen, de aki pl. vesz egy házat annak a havi törlesztő része havonta kb. 2400 gulden és akkor ez már bizony kevésnek tűnik.

– Ha felvesznek új biztonsági őrt, akkor kap szolgálati lakást, vagy a börtön hozzájárul-e albérlethez, lakás bérletéhez?

– Nem, nem kap szolgálati lakást, nincs hozzájárulás sem. Egyedül, amit fizetnek, az az utazási költség. Ez lehet vonat, busz vagy benzinköltség, melyet km-enként fizetnek.

– Van-e olyan jelenség Önöknél Zwolléban, hogy a régebben ott fogva tartottak visszaélnek a helyzetükkel az

újonnan befogadottal szemben? Vagyis kitolnak-e vele? Ha van, mit tesznek ellene?

– Valószínűleg elfordulhat ilyen. Ha az osztályokon lévő nevelők tudomására jut ilyen eset akkor, ezt azonnal megfékezik, a régebbi elítélt pedig büntetést kap érte. Ilyen büntetések lehetnek: magánzárka, sportolási lehetőség megvonása. De ez az eset nem jellemző.

– Van-e életfogytiglani börtönbüntetésre ítélt fogva tartott, aki valóban élete fogytáig börtönben tartanak?

– Ez máskképpen van, mint Magyarországon. Nálunk az életfogytiglan 20 év, de ezt nem kell teljesen leülnie. Ezt a büntetést azok kapják, akik, szellemileg nem eléggé fejlettek vagy rendkívül veszélyesek. Ha pl. felépülése az idő múlásával egyenes arányban áll, akkor a büntetés kitöltése után szabadulhat. Ha nem, akkor bizony valóban élete fogytáig börtönben marad.

– A hosszú börtönbüntetésre ítélteknél, hogyan segítenek leküzdeni a különböző mentális zavarokat, pl. agresszió, depresszió, pánikbetegség és hogyan tudják lábon tartani a fogva tartottat, hogy ne roppanjon össze ennek a súlya alatt?

– Azt tudom mondani, hogy nálunk, Hollandiában, ha bekerülnek börtönbe, akkor mi nem akarjuk megváltoztatni az embereket. De ha valaki hosszabb időre bekerül valaki, akkor pszichológusok, orvosok segítenek átvészelni a fogva tartás nehézségeit.

– Milyen a fogva tartottak kapcsolata a családjukkal, illetve van-e olyan lehetőség, mint ahogy Magyarországon ez terjedőben van, pl. az intim szobába, ahol házaspárok, élettársak együtt lehetnek, illetve felmerül-e homoszexualitás problémája a börtönökben?

– Először kezdjük a látogatással. Nálunk van különbség az előzetes letartóztatott és az elítélt között. Az előzetes letartóztatottak egy héten egyszer 1 órát, az elítéltek egy héten egyszer 2 órát fogadhatják látogatóikat. Nálunk legalábbis úgy van (Zwolle), hogy egy fő látogatásánál 3 fő felnőtt plusz egy gyermek lehet jelen. Van ezen kívül olyan lehetőség, hogy egyszer egy hónapban, hogy a férfi vagy a női elítéltek kapják meg azt a lehetőséget, hogy bent az osztályon fogadhatják kimondottan csak a gyerekeiket. Nálunk is van intim szoba, melyben három hónapban egyszer, 3 óra hosszat, azt csinálnak, amit akarnak. Nálunk a homoszexualitás nem téma és nem érdekes, nem úgy, mint Magyarországon. Nálunk ez természetes dolog ez. Kollégáim között is vannak homoszexuálisok. Nálunk meg is esküdhetnek homoszexuálisok. De ha Magyarország be akar lépni az Európai Közösségbe, akkor Önöknek is meg kell majd változtatni a szabályokat. Vagyis nem lehetnek különbségek a belépés esetén tagországok között.

– Milyen a művelődési lehetőség a börtönökben? Az előbb említettük, hogy lehet szakmát szerezni, amit kint az életben lehet hasznosítani, és hogyan tartják szellemileg frissen az elítélteket, hogy teljes értékű emberként kerüljenek ki a civil szférába?

– Vannak iskolák, szakmunkásképzők, könyvtárak, saját boltok, ahol lehet könyveket vásárolni. Az iskoláztatás úgy működik, hogy kintről bejár-

nak tanárok tanítani. A vizsgák szintén ezek előtt a tanárok előtt történnek. A bizonyítványokon nem látszik, hogy hol szerezték őket.

– *Úgy, mint nálunk. Nálunk sincs a diplomán rajta, hogy hol szerezték. Lehet akár ügyvéd is ugyanúgy, mint Önöknél. Már csak egy kérdésem lenne és megköszönném, hogy ilyen részletes válaszokat kaptam. Szeretném megtudni, hogy a fiatalkorúknak milyen a helyzete? Külön börtönrészben vannak, vagy össze vannak zárva a felnőttekkel?*

– Nálunk külön intézmények vannak a fiatalkorúaknak. Tehát 99%-ával soha nem fordul elő, hogy együtt vannak a felnőttekkel. Ha pl. egy fiatalkorú gyilkosságot követ el és eléri a 16-ik életévét, akkor mondhatja a bíró, hogy 16-ik éves korától a felnőtt börtönbe kerüljön. 12 éves kor alatt nem vonható felelősségre senki.

– *Megköszönöm részletes válaszait, és még csak azt szeretném megkérdezni befejezésül, hogy vannak egy gyermekei, családja?*

– Igen családos vagyok, van két gyermekem egy 20 éves és egy 18 éves, ezen kívül van két lovam, két kecském, birkám és egy kis terrierem. És ismerem az Ön kutyájának a fajtáját, a vizslát is.

– *Köszönöm az interjút.*

Szabó István